

Predlog korekcije obračuna paušalnog opterećenja

Sa naglaskom na delatnosti koje dominantno posluju preko interneta

Lica koja posluju preko interneta se mogu registrovati na različite načine i tako regulisati svoje poslovanje. Jedna od opcija je i registracija kao preduzetnik paušalac, koja im najviše odgovara budući da podrazumeva najmanje administrativno opterećenje. Administrativna opterećenja koja bi podrazumevala vođenje knjiga, a samim tim i neophodnost korišćenja usluga knjigovođa nisu optimalna i odgovarajuća za vrstu usluga koju pružaju lica preko interneta.

S druge strane, podaci pokazuju da od ukupnog broja lica koja posluju preko interneta postoji veliki broj neregistrovanih radnika. Poseban izazov javlja se kod tri delatnosti: predavači stranih jezika preko platformi i virtuelni asistenti i prevodioci. Tako je procena različitih analiza da je ukupan broj radnika koji posluju na internetu u pomenute tri delatnosti oko 45.800, od kojih registrovanih ima po manje od 2%. Sa pretpostavkom da 2/3 neregistrovanih lica bude motivisano i registruje svoj status u svojstvu preduzetnika paušalca, procene pokazuju da bi se budžetski prihod od prijave lica iz sve tri delatnosti povećao za 6,4 miliona evra odnosno 763.250.000 dinara.

U skladu sa tim, u nastavku teksta predstavljamo izazove sa kojima se susreću lica koja posluju preko interneta ukoliko se odluče da registruju paušalnu agenciju, kao i moguće pravce rešenja, i to da se:

- 1) navedene šifre delatnosti definišu kao lokacijski nesenzitivne;
- 2) koriguje koeficijent ovih šifara delatnosti;
- 3) produži vremensko ograničenje godišnjeg porasta visine obaveza do najviše 10%, eventualno uvećano za rast cena na malo.

OPIS PROBLEMA

Prilikom analize koje su mogućnosti lica koja posluju preko interneta da registruju paušalnu agenciju, uočili smo određeni element koji može biti destimulativan ukoliko se odluče za ovaj način angažovanja. **To je, pre svega, problem sa visinom paušalnog opterećenja na samom početku obavljanja delatnosti.** Kao glavni razlog uočenog problema prepoznali smo u tome što **lica koja posluju preko interneta moraju da se registruju pod šiframa delatnosti koje se posmatraju kao lokacijski senzitivne.**

Na visinu paušalnog opterećenja lokacijski senzitivnih delatnosti utiče prosečna mesečna zarada, broj zaposlenih, koeficijent delatnosti i broj stanovnika. **To doprinosi velikim razlikama u visini paušalnog opterećenja u zavisnosti od mesta registracije.** Na primer, razlike u opterećenju mogu biti **dvostruko veće u zavisnosti od toga gde se registrujete**, iako vam je u slučaju poslovanja preko interneta lokacija zanemarljiv faktor. Na tabeli možete videti konkretne primere.

1991. godište	Koeficijent delatnosti	Beograd, Preševska	Alibunar, Zmaj Jove Jovanovića
Lokacijski senzitivna delatnost <i>Ostalo obrazovanje (8559)</i>	3.063	52.360 RSD	21.259 RSD
Lokacijski nesenzitivna delatnost <i>Obrada podataka, hosting i sl. (6311)</i>	3.048	32.763 RSD	32.763 RSD

U kontekstu globalnih promena na tržištu rada, veliki broj lica se okrenuo poslovanju preko interneta. Na primer, na sajtu Nacionalne službe za zapošljavanje od 705 objavljenih poslova, samo jedan je za profesora nemačkog jezika, dok ne postoji nijedan oglas kome je osnova poznavanje engleskog jezika (profesor, operater, *call centar*). Tako je analiza [Centra za istraživanje javnih politika iz 2019. godine](#) pokazala da je nemogućnost mladih da pronađu posao u *offline* sferi jedan od tri osnovna motiva poslovanja lica preko interneta.

Budući da značajan broj ovih lica još uvek nije registrovalo delatnost u nastavku teksta potrudimo se da pokažemo koliki potencijal predstavljaju i kakvu bi korist imala država ukoliko prevaziđe izazove sa kojima se susreću lica koja posluju preko interneta.

OBIM PROBLEMA

Kako bismo shvatili opsege navedenog problema, analizirali smo podatke koji su nam dostupni i na osnovu kojih možemo stvoriti uvid u to koliko je lica koja posluju preko interneta već registrovalo paušalnu agenciju u okviru tri (od četiri) dominantne delatnosti, i koliki je broj lica koji **potencijalno mogu registrovati paušalnu agenciju**.

Među vodećim delatnostima po broju lica koja posluju preko interneta su:

1. IT delatnosti
2. Predavači stranih jezika preko platformi – šifra delatnosti 8559
3. Virtuelni asistenti i unos podataka (administrativne usluge – šifra delatnost 8211)
4. Prevodioci - šifra delatnosti 7430

I IT delatnosti

Budući da su šifre koje se koriste za registraciju IT delatnosti već prepoznate kao lokacijski nesenzitivne, u daljem tekstu se nećemo baviti njihovim tretmanom.

II Predavanje stranih jezika preko platformi (8559)

Istraživanje o broju digitalnih radnika u Srbiji koju je [sproveo Centar za istraživanje javnih politika](#) pokazalo je da je broj online radnika koji rade preko [digitalnih platformi okvirno 74.000](#). Ukrštanjem podataka Centra i Udruženja radnika na internetu (URI) koji ukazuju da su predavači

stranih jezika dominantna delatnost koju obavljaju lica koja posluju preko interneta, i čine 36,5% od ukupnog broja digitalnih radnika, **dolazimo do zaključka da ovih radnika ima približno 27.000.**

Dodatno, istraživanja Centra za istraživanje javnih politika i Udruženja radnika na internetu su pokazala da je prosečna visina prihoda ovih lica približno 80.000 dinara. Još jedan zaključak navedenih istraživanja je, da bi se prihodi ovih lica ustalili, neophodno je da prođu dve godine rada, zbog čega ih obaveze u visini od više od 50.000 dinara u Beogradu destimulišu da registruju paušalnu agenciju. U tabeli možemo da vidimo da lice koje posluje kao online predavač stranog jezika u Beogradu i želi da registruje paušalnu agenciju u 2022. godini mora da izdvoji ~52.000 dinara za porez i doprinose, što predstavlja 65% od ukupnog prihoda koje ostvari online predavač. Važno je napomenuti da ukupan prihod ne treba izjednačavati sa osnovicom za oporezivanje, budući da lica koja posluju na internetu imaju dodatne troškove poslovanja koji se takođe namiruju iz ovog prihoda, poput obezbeđivanja informatičke i komunikacione opreme, usluge interneta, prostora iz koga obavljaju delatnost i sl.

1991. godište	Koeficijent delatnosti	Beograd, Preševska	Alibunar, Zmaj Jove Jovanovića
<i>Ostalo obrazovanje (8559)</i>	3.063	52.360 RSD	21.259 RSD

Na osnovu podataka koje smo prikupili od PKS Partners¹ ukupan broj registrovanih preduzetničkih agencija u Srbiji pod šifrom delatnosti 8559 je ~3000. Kako bismo došli do preciznijih podataka, i kako bismo među njima izdvojili lica koja posluju online i registrovala su se, odredili smo neke parametre koje su karakteristične za online predavače. Glavna karakteristika lica koja predaju strane jezike preko interneta je da **ne zapošljavaju** druga lica, kao što to rade škole stranih jezika koje se inače registruju pod šifrom delatnosti 8559. Broj preduzetničkih agencija koje odgovaraju navedenim parametrima (nemaju zaposlene) i za koje možemo pretpostaviti da su online predavači je **276**.

Već smo rekli da na osnovu istraživanja Centra i URI- ja u Srbiji ima **~27.000 lica** koja posluju preko interneta i čije se usluge mogu podvesti pod šifru delatnosti 8559. Ukoliko taj podatak uporedimo sa izvedenim zaključkom da je tek 276 online predavača registrovalo svoju delatnost, možemo konstatovati da je **manje od 1% online predavača do sada registrovalo delatnost**.

Kako bismo proverili ovaj zaključak, i kako bismo bili sigurniji u izvedeni zaključak odlučili smo se da analiziramo podatke jedne platforme (online škole) koja angažuje predavače iz Srbije. Konkretno, navedena platforma zapošljava ~2000 lica iz Srbije. Upoređivanjem broja fizičkih lica i preduzetničkih radnji iz Srbije koji posluju na konkretnoj platformi, došli smo do istog rezultata, a to je da je tek 1% lica registrovalo delatnost.

¹ PKS Partner je sveobuhvatni online biznis portal sa poslovnim informacijama svih registrovanih privrednih subjekata u Srbiji. Predstavlja zajednički projekat Privredne komore Srbije i kompanije CUBE Team.

Zbirno posmatrano, većina lica koja bi potencijalno poslovala pod šifrom 8559 svoje usluge pruža preko interneta, što navodi na zaključak da bi **i samu delatnost trebalo definisati kao lokacijski nesenzitivnu.**

Širu sliku možemo steći i na osnovu podatka [Gigmetra](#) koji tvrdi da se 65% online radnika u Srbiji nalazi u četiri grada: Beograd, Novi Sad, Niš i Kragujevac. Ovo je potvrdilo i dodatno istraživanje Udruženja radnika na internetu koje je pokazalo da gotovo dve trećine online predavača stranih jezika posluje u velikim gradovima gde su nameti za registraciju izuzetno visoki. Obzirom da ne postoji javni podatak, iskoristili smo istraživanje pausal.rs aplikacije koja kaže da 22% paušalnih agencija pod šifrom delatnosti 8559 je registrovano u Beogradu. Za ostatak registrovanih možemo pretpostaviti da su preduzetnici koji vode knjige, što nikako ne odgovara licima koja posluju preko interneta. Drugim rečima, zbog velikih poreskih opterećenja online predavači izbegavaju da registruju paušalnu agenciju i posluju kao fizička lica, ili zbog manjeg opterećenja registruju se kao „knjigaši“ iako im ta forma poslovanja ne odgovara.

III Virtuelni asistenti i unos podataka

Pored IT delatnosti i predavanja stranih jezika administrativne usluge predstavljaju dominantnu uslugu koju pružaju lica koja posluju preko interneta.

Uvid u broj virtuelnih asistenata takođe možemo steći upoređivanjem podataka Centra za istraživanje javnih politika o broju digitalnih radnika na online platformama i Udruženja radnika na internetu. Ova analiza dovodi do zaključka da je broj virtuelnih asistenata koji posluju preko online platformi ~12.000.

Na osnovu podataka koje smo prikupili od PKS Partners ukupan broj preduzetnika registrovanih pod šifrom delatnosti 8211 je približno 2000. Kako bismo od ukupnog broja preduzetnika koji su registrovani pod šifrom 8211 odvojili preduzetnike koji rade online i koji su registrovali delatnost, koristili smo isti kriterijum kao i za online predavače. Konkretno, mislimo na to da lica koja posluju online ne zapošljavaju druga lica. Broj preduzetničkih agencija koje odgovaraju navedenom parametru i za koje možemo pretpostaviti da su virtuelni asistenti je **56**.

Kada ovaj podatak od 56 registrovanih preduzetnika pod šifrom delatnosti 8211 koji svoje usluge pružaju online uporedimo sa podatkom Centra i URI- ja da trenutno u Srbiji ima ~14.000 lica čije se usluge mogu podvesti pod šifru delatnosti 8211, dolazimo do zaključka da je **tek 0,5% lica koja posluju preko interneta pod ovom šifrom registrovalo delatnost.**

Kratko istraživanje koje je sproveda Digitalna zajednica među virtuelnim asistentima pokazalo je da 79% lica koja pružaju administrativne usluge online imaju primanja do ~70.000 dinara. U tabeli možemo videti da ukoliko lice želi da otvori paušalnu agenciju u Beogradu u 2022. godini, mora da izdvoji više od 42.000 dinara za porez i doprinose, što predstavlja preko 60% od ukupnog prihoda.

1991. godište	Koeficijent delatnosti	Beograd, Preševska	Alibunar, Zmaj Jove Jovanovića
<i>Kombinovane kancelarijsko administrativne usluge (8211)</i>	2.771	42.632 RSD	19.233 RSD

Takođe, član 6. Uredbe o bližim uslovima, kriterijumima i elementima za paušalno oporezivanje obveznika poreza na prihode od samostalne delatnosti propisuje da u slučaju da se kao rezultat promene načina utvrđivanja paušalnog poreza utvrđeni iznos osnovice poveća za više od 10% u odnosu na iznos utvrđen za prethodnu godinu, primenjivaće se povećanje od 10% godišnje dok iznos obaveze ne dostigne iznos koji je u skladu sa novim načinom obračuna, zaključno za 2022. Cilj ovog ograničenja bio je da se osigura predvidljivost poslovanja preduzetnika i stimuliše nastavak njihovog poslovanja u legalnim tokovima, postepenim, tranzicionim, povećanjem obaveza na godišnjem nivou od maksimalno 10%. Međutim, ovo ograničenje je vremenski oročeno zaključno sa krajem 2022. godine, te smatramo da ga je potrebno produžiti.

IV Prevodioci

Na osnovu podataka koje smo prikupili od PKS Partners trenutni broj registrovanih paušalnih agencija pod šifrom delatnosti 7430 je ~ 539.

Prema istraživanju Udruženja radnika na internetu delatnost prevođenja je na 3. mestu po brojnosti i čini 9,6% od ukupnog broja lica angažovanih preko interneta. Istraživanje o ukupnom broju digitalnih radnika u Srbiji koju je [sproveo Centar za istraživanje javnih politika](#) pokazalo je da je broj online radnika koji rade preko [digitalnih platformi okvirno 74.000](#). Ukrštanjem podataka Centra i Udruženja radnika na internetu (URI) koji ukazuju da su prevodioci treća delatnost po brojnosti, **dolazimo do zaključka da ovih radnika ima približno 6.800.**

Najnoviji izveštaj [Gigmetra](#), iz oktobra 2022. godine navodi da je oblast pisanja i prevođenja privukla najveći broj novih gig radnika- njih 24%. Time zaključujemo da je oblast prevođenja sve učestalija kod radnika koji posluju preko interneta.

Kao i kod ranije navedenih šifara delatnosti, i u okviru šifre 7430 primetna je značajna razlika u pogledu poreskog opterećenja u zavisnosti od mesta registovanja paušalne agencije. Kratko istraživanje koje smo sporovali među prevodiocima pokazalo je da je prosečna zarada ovih lica ~900 EUR (~105.000 dinara). U tabeli na konkretnom primeru možemo da vidimo da lice koje posluje kao prevodilac u Beogradu i želi da registruje paušalnu agenciju u 2022. godini mora da izdvoji ~54.000 dinara za porez i doprinose, što predstavlja preko 50% od ukupno ostvarenog prihoda. Pomenuto istraživanje Gigmetra je pokazalo da 40% ukupne gig populacije dolazi iz regiona Beograda. Samim tim, razlog malog broja registrovanih preduzetničkih agencija u odnosu na procenjen potencijal možemo pripisati velikom poreskom opterećenju.

1991. godište	Koeficijent delatnosti	Beograd, Preševska	Alibunar, Zmaj Jove Jovanovića
<i>Prevođenje i usluga tumača (7430)</i>	3.191	54.549 RSD	22.148 RSD

Kao i kod drugih šifara delatnosti važno je da napomenemo da ukupan prihod ne treba izjednačavati sa osnovicom za oporezivanje, budući da lica koja posluju na internetu imaju dodatne troškove poslovanja koji se takođe namiruju iz ovog prihoda. To mogu biti obezbeđivanje informatičke i komunikacione opreme, usluge interneta, prostora iz koga obavljaju delatnost i sl.

Istraživanje koje smo sproveli je dodatno pokazalo da 95,2% paušalaca pod šifrom delatnosti 7430 usluge obavlja preko interneta, ili kombinuju poslovanje preko interneta i u realnom prostoru. Nasuprot tome, tek 4,8% registrovanih paušalaca pod šifrom 7430 posluje isključivo u realnom prostoru. Na taj način, ostavljamo prostor za zloupotrebe i trend registracije preduzetničkih agencija na lokacijama koje podrazumevaju manje poresko opterećenje.

Od ukupnog broja šifara delatnosti propisanih Uredbom, kojih ima 408, propisani koeficijent delatnosti za šifru 7430 je na 25. mestu po visini. U skladu sa tim, pored tretiranja navedene šifre kao lokacijski nesenzitivne, neophodno je i izvršiti **modifikaciju koeficijenta delatnosti**.

PREDLOG REŠENJA

- a) ZA NAČIN OBRAČUNA VISINE POREZA I DOPRINOSA ZA ŠIFRE DELATNOSTI KOJE DOMINANTNO KORISTE ILI BI POTENCIJALNO KORISTILA LICA KOJA POSLUJU PREKO INTERNETA

Uredba o bližim uslovima, kriterijumima i elementima za paušalno oporezivanje navodi delatnosti koje se ne smatraju „lokacijski nesenzitivnim“. Za lokacijski nesenzitivne delatnosti često nije moguće utvrditi opštinu na kojoj se delatnost faktički obavlja i zbog toga se obračun visine paušalnog opterećenja računa po drugačijem modelu, i to tako što se **polazna osnovica utvrđuje na nivou teritorije cele Srbije**.

Sledstveno tome da poslovanje preko interneta ne postavlja granice u pogledu pružanja usluga, i pruža mogućnost povezivanja na različitim stranama sveta **šifre delatnosti koje dominantno koriste ili bi potencijalno koristila lica koja posluju preko interneta je potrebno tretirati kao lokacijski nesenzitivne. Pre svega, ovde mislimo na šifre delatnosti 8559, 8211 i šifru 7430. U skladu sa tim visina paušalnog opterećenja za ove tri šifre delatnosti bi se, po ugledu na lokacijski nesenzitivne šifre delatnosti, utvrđivala na osnovu parametara na nivou teritorije cele Srbije.**

Na primer, kada je u pitanju šifra delatnosti 8559 već smo napomenuli da u Srbiji ima približno 27.000 lica koja posluju neregistrovana u ovoj delatnosti, a da je manje od 1% registrovalo delatnost. To ujedno govori o obimu i potencijalu predložene izmene.

S druge strane, treba imati na umu da je potencijal predložene izmene velik budući da se značajan broj lica koja posluju preko interneta vode kao nezaposlena. Takođe, lica kojima bi predloženim izmenama bilo smanjeno poresko opterećenje ne mogu predstavljati problem ukoliko se uzme u

obzir minorni broj preduzetnika paušalaca, čime neće biti smanjen prihod budžeta Republike Srbije. Naprotiv, više je verovatno da će se državni prihodi u tom slučaju povećati.

Već je pomenuto da je prosečna zarada predavača i virtuelnih asistenata koji posluju preko interneta između 70.000 i 80.000 dinara, kao i to da je koeficijent delatnosti za šifru 7430 na 25. mestu po visini u odnosu na 408 šifara delatnosti propisanih Uredbom.. Stoga je važno da se koriguje i **koeficijent delatnosti budućih nesenzitivnih šifara delatnosti 8559, 8211 i 7430, kako bi domet predložene mere bio sveobuhvatan.**

b) ZA PRODUŽENJE OGRANIČENJA OD 10% POVEĆANJA IZNOSA OSNOVICE NA GODIŠNJEM NIVOU

Predlažemo produženje norme koja je donešena u okviru Uredbe o bližim kriterijumima i elementima za paušalno oporezivanje, i koja se odnosi na slučajeve kada se iznos osnovice poveća za više od 10% u odnosu na iznos utvrđen za prethodnu godinu. U navedenim slučajevima primenjivaće se povećanje od 10% godišnje dok iznos obaveze ne dostigne iznos koji je u skladu sa novim načinom obračuna. Naime, stava smo da se navedeni limit u uslovima visoke inflacije ne treba povećavati za više od 10% preko stope inflacije u prethodnih 12 meseci. Ukoliko bi se ovo ograničenje rasta obaveza od maksimalno 10% na godišnjem nivou ukinulo, a posebno u kontekstu aktuelne krize, moglo bi da dovede do gašenja preduzetničkih radnji i prekida poslovanja ili prelaska u sivu ekonomiju.

ANALIZA EFEKATA

Kako je i gore navedeno, podaci pokazuju da postoji veliki broj neregistrovanih radnika koju posluju putem internet platformi. Ovo dalje implicira da ne izmiruju svoje obaveze prema državi. U nastavku je prikazan okvirni proračun uvećanja budžetskih prihoda pod pretpostavkom da 2/3 od ukupnog broja lica koja posluju na internetu vezanih za dve šifre delatnosti registruju svoje poslovanje. Rezultat računice pokazuje da bi se budžetski prihod od prijave lica za obe šifre delatnosti povećao za 6,4 miliona evra odnosno 763.250.000 dinara.

Šifra delatnosti	Ukupan broj radnika na internetu	Paušalna obaveza	Novoregistrovani (2/3 od ukupnog broja radnika na internetu)	Budžetski prihodi
8559	27.000	25.000 din	18.000	450.000.000
8211	12.000	25.000 din	8.000	200.000.000
7430	6800	25.000 din	4.530	113.250.000

ZAKLJUČAK

Predloženo rešenje ima za cilj stvaranje podsticajnog ekosistema za usluge koje su dominantne među licima koja posluju preko interneta. Na taj način se omogućava licima koja posluju preko interneta da imaju još jednu opciju poslovanja - obavljanje samostalne delatnosti. Predloženim izmenama lica koja posluju preko interneta dobijaju stimulans da registruju svoju delatnost i da iz forme poslovanja kao fizičko lice sada pređu na paušalno oporezivanje, čime dodatno dobijaju veća prava iz socijalnog osiguranja. Osim benefita koje će ostvariti ova lica, promena bi bila značajna i za državu. Broj potencijalno novoregistrovanih će uvećati prihode državnog budžeta i omogućiti precizniji uvid u poslovanje lica koje usluge pružaju preko interneta.